

FHKW Onderzoek
14-2-2005
door Kirsten Vos

Nieuwe feiten vinden

'met proefschriften krijgen wij onderscheidend vermogen'

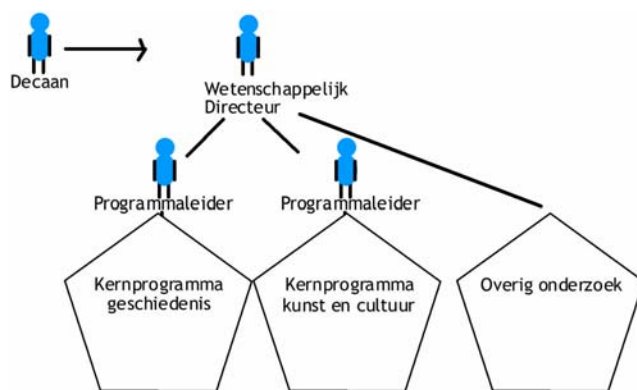
- Robert von Friedeburg, sinds 1 januari 2005 wetenschappelijk directeur van de FHKW.

Siep Stuurman heeft onlangs de George L. Mosse-prijs gewonnen voor zijn boek 'François Poulain de la Barre and the Invention of Modern Equality'. Marlite Halbertsma en Alex van Stipriaan hebben zeer recent een NWO-subsidie gekregen voor onderzoek naar musea in de wereld. Met onderzoek onderscheiden universiteiten zich van HBO-opleidingen. In deze eerste aflevering van FHKW Onderzoek zijn we nagegaan wat het strategisch belang is van onderzoek voor de FHKW.

Domeinen van kennisverwerving | De drie taken van een universiteit zijn (1) kennisverwerving door onderzoek, (2) kennisoverdracht in de vorm van onderwijs en (3) kennisverspreiding in de maatschappij. De Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen voert onderzoek uit binnen het domein 'Recht, Cultuur en Maatschappij' van de Erasmus Universiteit. Andere domeinen van de EUR zijn 'Economie en Management' en 'Geneeskunde en Gezondheid'.

Onderzoek vanuit kernprogramma's | De decaan van de FHKW, Max Sparreboom, is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderzoek. Deze verantwoordelijkheid is toegewezen (gemandateerd) aan de wetenschappelijk directeur, Robert von Friedeburg.

Von Friedeburg ziet toe op de uitvoering van de twee kernprogramma's, die binnen de FHKW geformuleerd zijn. Het kernprogramma geschiedenis, 'Social Status and Cultural Encounters, the Making and Unmaking of Identities' wordt geleid door –ook– Robert von Friedeburg. Het kernprogramma Kunst en Cultuur, 'Art and Culture in a Globalizing World from a Sociological and Economic Perspective', wordt geleid door Ton Bevers. Het onderzoek dat geen deel

Figuur 1 Onderzoeksorganisatie van de FHKW

uit maakt van de kernprogramma's wordt geschaard onder 'overig onderzoek'. Voor media en journalistiek is een kernprogramma in ontwikkeling. Binnen de kernprogramma's zijn bij het schrijven van dit artikel 21 stafleden, 8 postdocs en 12 promovendi bezig met onderzoek. De overige onderzoeken worden uitgevoerd door 9 stafmedewerkers in de domeinen maatschappijgeschiedenis en kunst- en cultuurwetenschappen.

Discussie en financiering | Kernprogramma's hebben als primair doel onderzoekers een inspirerend kader te bieden en om discussie los te maken. Von Friedeburg: 'Onderzoeken is vrijwillig. Je kunt iemand niet dwingen onderzoek te doen! Daarom geven we onderzoekers een positieve *framework*. De *core programs* geven aan waar wij als faculteit goed in zijn. Ze zijn er ter stimulering.' De twee kernprogramma's zijn in juni 2003 vastgesteld, nadat de FHKW een 'SWOT'-analyse had laten uitvoeren. In een SWOT-analyse worden de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen van een organisatie in kaart gebracht en geformuleerd in speerpunten voor beleid.

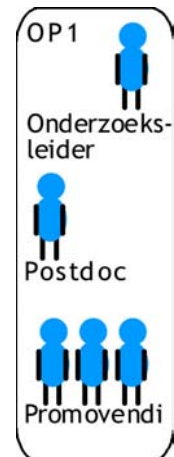
Kernprogramma's zijn daarnaast bronnen van waaruit onderzoek gefinancierd kan worden. Von Friedeburg: 'Onderzoek doen kost veel tijd en geld. Dat geld moet gevonden worden. In een onderzoeksproject is er altijd een eerste onderzoeker, de onderzoeksleider; een *senior researcher*. Vaak zijn er postdocs, dat zijn mensen die gepromoveerd zijn en verder willen. En natuurlijk de promovendi (vroeger: aio's, red.). De promovendi zijn zo belangrijk voor ons. Elke vaste medewerker is voor 55% met onderwijs bezig, 5% met administratieve werkzaamheden en 40% met onderzoek. Promovendi zijn eigenlijk voor 90% met onderzoek bezig zijn.'

Als een onderzoeksproject (OP1 uit figuur 2) aansluit bij een kernprogramma van de FHKW, kan een deel van de onderzoeksplaatsen gefinancierd worden: bijvoorbeeld twee van de promovendi en de onderzoeksleider. Door het onderzoeksproject aan te laten sluiten bij onderzoeksprogramma's van de NWO en een onderzoekschool, kan het vervolgens het volledige project gefinancierd worden. De derde promovendus en de postdoc kunnen gefinancierd worden uit een subsidie van de NWO (Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) of een onderzoekschool.

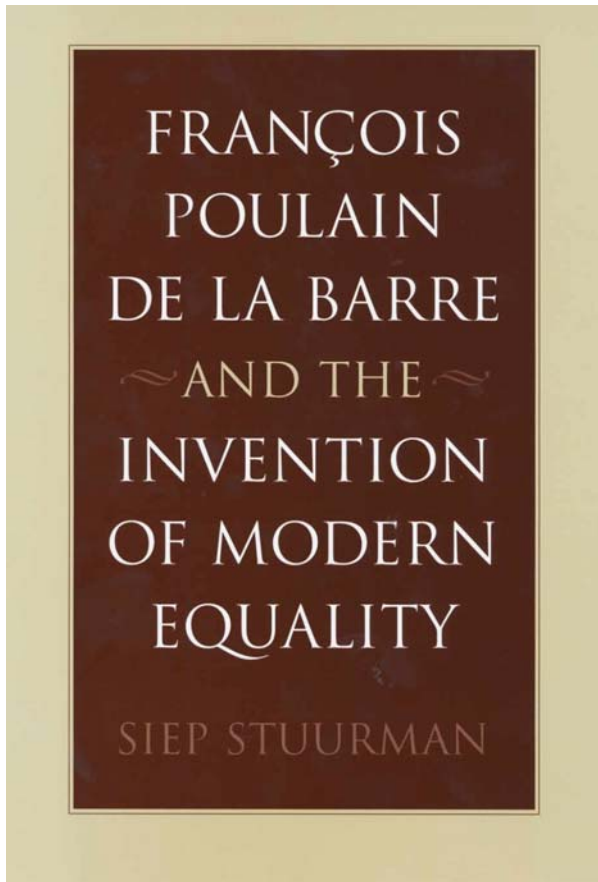
De onderzoeksscholen waar de FHKW veel mee samenwerkt, zijn het Posthumus Instituut en het Huizinga Instituut. Daarnaast heeft de FHKW zelf twee onderzoekscentra: voor geschiedenis is dat het Erasmus Research Centre for Early Modern History en voor kunst en cultuur het Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen.

Publicaties en erkenning | De financiering en organisatie rond krijgen is het begin van een onderzoeksproject, maar pas als het project en de bevindingen in de wetenschappelijke sfeer erkend zijn, kan je spreken van een succesvol wetenschappelijk onderzoek. 'De samenwerking met onderzoeksscholen speelt mee in de erkenning van ons onderzoek, maar is niet de belangrijkste vorm van erkenning,' vertelt de wetenschappelijk directeur. 'Publicaties, daar gaat het om. Publicaties in bij voorkeur Engelstalige wetenschappelijke tijdschriften geven het onderzoek aanzien en erkenning. De prijs die Siep Stuurman heeft gekregen, dat is prachtig, dat is erkenning. Die prijs wordt nauwelijks aan niet-Amerikanen uitgereikt.'

De vele onderzoeksprojecten aan de FHKW die gefinancierd worden door de NWO, staan in feite garant voor veel publicaties. 'Op dit moment zitten we lekker, ik heb het rustig,' zegt Von Friedeburg terwijl hij in zijn stoel achteruit zakt. 'Ik hoef me geen zorgen te maken over publicaties, omdat we momenteel zoveel projecten hebben waarbij de NWO subsidie geeft. De NWO financiert de proefschriften die de promovendi schrijven en dankzij NWO is dus veel diepgravend onderzoek mogelijk. Een subsidie van NWO is daarvoor een *conditio sine qua non*; zonder NWO-subsidie zouden wij niet zoveel promovendi kunnen plaatsen. Dat zijn namelijk

Figuur 2 Schematische organisatie van een fictief onderzoeksproject (OP1)

*Figuur 3 prof. dr. Siep Stuurman kreeg in 2004 voor zijn boek *Francois Poulain de la Barre and the Invention of Modern Equality* (Harvard University Press 2004) de *George L. Mosse Price*. 'De George L. Mosse Prijs van de American Historical Association wordt jaarlijks uitgereikt voor belangwekkend werk op het gebied van de intellectuele en culturele geschiedenis van Europa sinds de Renaissance', (<http://www.eur.nl/nieuws/persberichten/stuurman>).*

zijn daar de kwaliteitszekerende instrumenten zoals de visitatiecommissie die binnenkort komt. Ten tweede: studenten zijn volwassen mensen. Ik vind ze erg eerlijk, ze zeggen het zelf als ze ergens niet hard voor gewerkt hebben. Het niveau van onderwijs is vooral een spel tussen hoogleraar en student. Als hoogleraar vraag je je af: 'Hoe kan ik ze aan het werk krijgen?' en als student vraag je je af 'Hoe kan ik zo min mogelijk werk doen en zo goed mogelijk resultaat krijgen?'. De gemiddelde mens is lui, ik ook, ik heb ook bepaalde controle nodig. Studenten willen goed beoordeeld worden voor goed werk, en willen niet gematst worden. Tegelijkertijd proberen ze het wel. Dat is een spel.'

Voor meer informatie: www.fhk.eur.nl/onderzoek

dure plaatsen. En in die promovendi, daar zit juist het verschil: hun proefschriften zijn in feite ons onderscheidend vermogen.'

'Dat is een spel' | Studenten die onderwijs volgen aan de FHKW worden al vanaf hun eerste collegejaar bekend gemaakt met onderzoek doen. Een wetenschappelijke opleiding onderscheidt zich daarin van een goede HBO-opleiding. Von Friedeburg: 'Alle vaste medewerkers worden geacht onderzoek te doen en deze onderzoekservaring mee te nemen in de collegezalen. Want juist dit directe contact tussen onderzoeker en studenten is wat de universiteit onderscheidt van een HBO. Studenten krijgen de materie daardoor anders aangeleerd. Waar een goede HBO-opleiding vooral gericht is op het overbrengen van basisinformatie, leren studenten aan een wetenschappelijke opleiding als onderzoeker te denken. In het contact tussen studenten en onderzoekers worden studenten steeds meer gezien als klanten. Want de studenten moeten de wetenschappelijke traditie voortzetten van het vinden van nieuwe feiten.'

In het kader van de huidige discussie over het niveau van onderwijs kan deze visie opgevat worden als vercommercialisering van de wetenschappelijke wereld. Von Friedeburg gelooft echter niet dat studenten als klanten zien leidt tot kwaliteitsverlies. 'Nee, ik ben daar niet van overtuigd. Ik weet dat er critici zijn die zo denken, maar ten eerste